

Mannen som gav namn åt naturen

Berättelse

Carl von Linné föddes den 13 maj 1707 i Råshult, en liten by i Småland. Hans pappa var präst och tyckte mycket om blommor, vilket gjorde att Carl tidigt lärde sig namnen på många växter. Redan som barn brukade han samla blommor på ängarna runt hemmet. I skolan var han däremot inte särskilt duktig i de ämnen som lärarna tyckte var viktigast, men hans intresse för naturen blev bara starkare.

Linné började studera medicin, först i Lund och sedan i Uppsala. På den tiden var läkare och botaniker nära kopplade, eftersom de flesta mediciner kom från växter. År 1732 reste han till Lappland för att undersöka naturen i norra Sverige. Resan var lång och svår, men han kom tillbaka med många nya kunskaper om både växter och om samernas liv.

Det stora problemet på Linnés tid var att samma växt kunde ha olika namn i olika länder, vilket gjorde det svårt för forskare att förstå varandra. Linné löste detta genom att ge varje art två latinska namn: ett för släktet och ett för arten. Människan kallas till exempel *Homo sapiens*. Detta system kallas binär nomenklatur, och i grunden används det fortfarande över hela världen. Han skrev ner sina idéer i boken *Systema Naturae*, som han först gav ut i Nederländerna år 1735.

När Linné kom hem blev han professor vid Uppsala universitet år 1741. Han var en mycket populär lärare, och studenter reste till Uppsala från många länder för att höra honom. Några av hans bästa elever skickade han ut på långa resor över hela jorden för att samla växter och djur. Dessa elever kallade han sina "lärjungar", och flera av dem dog tyvärr under de farliga resorna.

Linné gifte sig med Sara Lisa Moraea år 1739, och tillsammans fick de sju barn. På sin gård Hammarby utanför Uppsala fortsatte han att forska, undervisa och skriva. År 1757 blev han adlad av kungen, och det var då han bytte namn från Carl Linnaeus till Carl von Linné. Trots att han var känd i hela Europa bodde han kvar i Sverige hela sitt liv.

Carl von Linné dog den 10 januari 1778. Hans sätt att namnge och ordna allt levande används än i dag, vilket gör honom till en av de mest betydelsefulla forskarna i svensk historia.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
präst	person som arbetar i kyrkan
botaniker	forskare som studerar växter
art	en typ av växt eller djur
släkte	en grupp av arter som liknar varandra
latin	ett gammalt språk som forskare använde
binär nomenklatur	systemet att ge varje art två namn

ORD	FÖRKLARING
professor	högsta läraren på ett universitet
lärjunge	en trogen elev som följer sin lärare
adlad	att kungen gör en person till adelsman
betydelsefull	mycket viktig
undersöka	ta reda på hur något fungerar
samerna	ett urfolk i norra Sverige och Norden

Läsförståelsefrågor

1. Varför lärde sig Linné namnen på många växter redan som barn?
 1. Han läste många böcker i skolan
 2. Hans far var intresserad av blommor
 3. Han bodde i en stor stad
2. Vad var det stora problemet som Linné ville lösa?
 1. Att samma växt hade olika namn i olika länder
 2. Att det fanns för få växter i Sverige
 3. Att ingen ville studera medicin
3. Vad betyder det att en art får ett namn enligt binär nomenklatur?
 1. Den får ett namn på svenska
 2. Den får två latinska namn
 3. Den får ett nummer
4. Vad gjorde Linné med sina bästa elever?
 1. Han skickade ut dem på resor för att samla växter och djur
 2. Han lät dem stanna hemma på gården
 3. Han gav dem nya namn
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Linné reste till Lappland år 1732.
 2. Linné flyttade utomlands för alltid när han blev gammal.
 3. Linné lärde sig flera språk under sina resor.
6. Linné bytte namn från Carl Linnaeus till Carl von Linné. Vad hände samtidigt?
7. Texten säger att Linnés system "i grunden används det fortfarande". Vad betyder det att hans arbete fortfarande är viktigt i dag?
8. Varför var läkare och botaniker nära kopplade på Linnés tid?
9. Vad kan man förstå om Linnés lärjungar, även om texten inte säger det rakt ut? Välj det bästa svaret.
 1. Deras resor var ofarliga och enkla
 2. Deras arbete var farligt och krävde stort mod
 3. De ville inte resa
10. Skriv med egna ord: varför kallas Linné en av de mest betydelsefulla forskarna i svensk historia?

Diskussionsfrågor

- Varför är det viktigt att alla forskare i världen använder samma namn på växter och djur?
- Linné skickade ut sina lärjungar på farliga resor. Vad tänker du om det?
- Finns det något i naturen som du själv är nyfiken på och skulle vilja veta mer om?
- **Skriv (4–5 meningar):** Berätta om en plats i naturen som betyder något för dig. Vad finns där, och varför tycker du om den?